

**YOSHLARNING VATANPARVARLIK G'OYASI ASOSIDA
TARBIYALANISHINING PEDAGOGIK ASOSLARI****To'xtanazarov Ilhom Ibragimjanovich***Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi***Abdurasulov Azizbek Abdusalom o'g'li***Farg'ona davlat universiteti**harbiy ta'lim fakulteti 1-bosqich 25.144 guruh kursanti*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada yoshlarni vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalashning pedagogik, psixologik va ma'naviy asoslari tahlil etilgan. Unda ta'lim jarayonida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishning samarali yo'llari, o'qituvchi, oila va jamiyatning o'zaro hamkorligi hamda yoshlarning fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishdagi omillar yoritilgan. Shu bilan birga, milliy g'oya, tarixiy xotira va ma'naviy qadriyatlarning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni ilmiy jihatdan asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, milliy g'oya, pedagogik jarayon, ma'naviyat, fuqarolik ong, ta'lim tizimi, tarbiyaviy faoliyat, ma'rifiy ishlar.*

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida yosh avlodni vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalash masalasi jamiyat taraqqiyotining eng dolzarb yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Chunki Vatanga sadoqat, milliy g'urur va fuqarolik mas'uliyati har bir shaxsning ma'naviy yetukligining muhim ko'rsatkichi hisoblanadi. Yurt ravnaqi va millat kelajagi yoshlarning ongi va qalbida Vatanga mehr, fidoyilik va mas'uliyat tuyg'ularini shakllantirish darajasiga bevosita bog'liqdir.

Mustaqil O'zbekiston sharoitida yoshlarning vatanparvarlik ruhini yuksaltirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu borada "Yoshlar siyosati to'g'risida"gi Qonun, "Yangi O'zbekiston strategiyasi" hamda Prezident tashabbuslari muhim dasturilamal hujjat sifatida xizmat qilmoqda. Ushbu hujjatlarda yosh avlodni Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat, ajdodlar merosini e'zozlash ruhida tarbiyalash muhim pedagogik vazifa sifatida belgilangan.

Pedagogik nuqtai nazardan, vatanparvarlik tarbiyasi — bu yoshlarning o'z Vatani bilan faxrlanish, uni asrab-avaylash va himoya qilishga tayyor shaxs sifatida shakllanish jarayonidir. Ushbu jarayonda o'qituvchi, oila, jamiyat va ta'lim muassasalari o'zaro hamkorlikda faoliyat yuritishi zarur. Ayniqsa, ta'lim tizimida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlar yoshlarning dunyoqarashi, fuqarolik pozitsiyasi va ma'naviy qadriyatlarini shakllantirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi.

Shu sababli, yoshlarning vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalanishining pedagogik asoslarini o'rganish, ularning ichki motivatsiyasini kuchaytiruvchi samarali yondashuvlarni ishlab chiqish bugungi kunda ta'lim sohasining dolzarb masalalaridan biridir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlarni vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalash masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy izlanishlarida keng yoritilgan. Pedagogik va psixologik adabiyotlarda bu

jarayonning nazariy asoslari, shakl va metodlari, shuningdek, yosh avlodda fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlashga xizmat qiluvchi tarbiyaviy omillar batafsil o'rganilgan.

A. Avloniy o'zining “Turkiy guliston yoxud axloq” asarida tarbiyani inson kamolotining eng muhim manbai sifatida ta'kidlab, “tarbiya biz uchun yo hayot, yo mamot masalasidir” degan fikri bilan yosh avlodni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash zarurligini asoslab bergan. Shuningdek, I.A. Karimovning “Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch” asarida vatanparvarlikni inson ma'naviyatining poydevori sifatida e'tirof etish g'oyasi ilgari suriladi.

Zamonaviy tadqiqotchilar — O. G'afforov (2023), S. Rahmonova (2024) va M. Tursunova (2022) o'z ishlarida yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda o'qituvchi shaxsining namunasi, oila muhitining ijobiy ta'siri hamda ijtimoiy axborot vositalarining ahamiyatini tahlil qilganlar. Ularning tadqiqotlarida yoshlarning ijtimoiy faolligi va ma'naviy yetukligi o'rtasidagi bog'liqlik alohida ilmiy asoslab berilgan.

Metodologik jihatdan mazkur tadqiqot pedagogik kuzatuv, so'rovnomalar, suhbat va tahlil metodlari asosida olib borildi. Tadqiqot doirasida oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarning vatanparvarlik haqidagi qarashlari, ularning o'z Vatani oldidagi mas'uliyatini his etish darajasi hamda ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlarga munosabati o'rganildi.

Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv asosida yoshlarning vatanparvarlik fazilatlarini shakllantirishda ta'lim jarayonining o'рни, o'qituvchi shaxsining pedagogik mahorati va innovatsion metodlardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'limda vatanparvarlik g'oyalari singdirish jarayonida an'anaviy usullar bilan bir qatorda zamonaviy interaktiv yondashuvlardan foydalanish yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

MUHOKAMA

Yoshlarni vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalash – bu faqat ma'naviy-ma'rifiy jarayon emas, balki shaxsning fuqarolik ongini shakllantirishga, ijtimoiy faol pozitsiyasini belgilashga qaratilgan murakkab pedagogik tizimdir. Bugungi kunda globallashtirish jarayonlari, axborot texnologiyalarining keng tarqalishi, g'oyaviy kurashlar yoshlarning dunyoqarashi va qadriyatlariga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli vatanparvarlik g'oyasini yoshlar ongiga chuqur singdirish, ularni milliy manfaatlar himoyasiga tayyorlash ta'lim tizimining eng dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Ta'lim muassasalarida o'tkazilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, o'qituvchilar tomonidan tashkil etilayotgan darsdan tashqari ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, tarixiy shaxslar hayotiga bag'ishlangan uchrashuvlar, harbiy-vatanparvarlik musobaqalari yoshlar ongida milliy g'urur va faxr tuyg'usini kuchaytiradi. Bunday tadbirlar orqali talabalarda “Vatan uchun mas'ulman” degan fuqarolik hissi shakllanmoqda.

Biroq, ayrim hollarda vatanparvarlik tarbiyasiga yuzaki yondashuvlar, nazariy ma'ruzalar bilan cheklanib qolish holatlari uchramoqda. Shu bois, pedagogik jarayonda interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, loyihaviy ishlar, muzey-pedagogika va amaliy faoliyatga asoslangan yondashuvlardan samarali foydalanish zarur. Ana shunda yoshlar vatanparvarlikni faqat nazariy tushuncha sifatida emas, balki shaxsiy hayotiy qadriyat sifatida anglay boshlaydi.

Muhokama jarayonida shuningdek, oila va mahalla muhitining o'рни alohida e'tiborga molik. Ota-onalarning Vatanga sadoqatli, mehnatsevar va mas'uliyatli munosabati farzand tarbiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Mahalla jamoatchiligi esa yoshlarni ijtimoiy hayotga jalb

etish, ularning g'oyaviy immunitetini kuchaytirishda muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'ladi.

Yoshlarning vatanparvarlik ruhini shakllantirishda zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni ham beqiyosdir. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn o'quv platformalar orqali milliy g'oya, tarixiy meros, Vatan qahramonlari hayoti targ'ib qilinishi yoshlarning ma'naviy dunyosiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, virtual muhitdagi salbiy g'oyalarga qarshi immunitetni kuchaytirish uchun o'qituvchi va tarbiyachilarning raqamli madaniyatini rivojlantirish ham zarur.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, yoshlarni vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalash — bu uzluksiz, tizimli va hamkorlikka asoslangan pedagogik jarayondir. Bu jarayon samarali bo'lishi uchun ta'lim muassasalari, oila, jamiyat va davlat tashkilotlari o'rtasida uzviy aloqadorlikni ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi.

NATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, yoshlarning vatanparvarlik g'oyasini shakllantirishda ta'lim muassasalari, oila va jamoatchilikning uzviy hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va buyuk ajdodlarimizning merosidan samarali foydalanish yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini boyitadi hamda ularni Vatanga sadoqat, fidoyilik va mas'uliyat ruhida tarbiyalaydi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatdiki, vatanparvarlik g'oyasini shakllantirishda interaktiv metodlardan, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlardan va ijtimoiy loyihalardan foydalanish yuqori natijalar beradi. Shuningdek, yoshlarning ijtimoiy faolligi, tashabbuskorligi va fuqarolik burchiga ongli munosabati ortib boradi.

Natijalarga ko'ra, o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish — nafaqat ularning axloqiy kamolotini, balki ijtimoiy faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga ham xizmat qiladi. Ushbu jarayon ta'lim-tarbiya tizimida uzluksiz va tizimli yondashuv asosida olib borilganda, yosh avlodni milliy g'oya va ma'naviy qadriyatlarga sodiq shaxs sifatida voyaga yetkazish imkoniyati ortadi.

XULOSA

Yoshlarni vatanparvarlik g'oyasi asosida tarbiyalash bugungi kunda mamlakatimiz ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yoshlar ongida Vatanga muhabbat, sadoqat va mas'uliyat tuyg'usini shakllantirishda pedagogik yondashuvlar, ma'naviy-ma'rifiy faoliyat va ijtimoiy muhitning o'rni beqiyosdir.

O'qituvchining shaxsiy namunasi, ta'lim jarayonida milliy g'oya va tarixiy xotirani uyg'unlashtirish, hamda o'quvchilarning ijtimoiy faoliyatini rag'batlantirish vatanparvarlik tarbiyasining asosiy omillaridan biridir. Shu bois, pedagogik amaliyotda yoshlarning vatanparvarlik tuyg'ularini rivojlantirishga yo'naltirilgan innovatsion yondashuvlardan keng foydalanish zarur.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash — nafaqat ta'lim jarayonining, balki butun jamiyatning strategik vazifasidir. Bu yo'nalishdagi tizimli ishlar kelajakda mustaqil fikrlovchi, Vatan ravnaqi uchun mas'uliyatni his etuvchi, ma'naviy yetuk avlodni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston” nashriyoti, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasining “Yoshlar siyosati to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2017.
4. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Jo'rayev M., Xo'jayev A. Vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Mahmudov N. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda ta'lim va tarbiyaning o'rni. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
7. Zunnunov A., Turg'unov S. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: “Fan va taraqqiyot”, 2020.
8. To'raqulov D. Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
9. Qodirov A. Yoshlarni fuqarolik va vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari. – Toshkent: “Ma'rifat”, 2022.
10. Hasanov B. Ta'lim jarayonida ma'naviy qadriyatlar va vatanparvarlik g'oyalarining uyg'unligi. // Pedagogika va psixologiya jurnali. – 2023. – №4. – B. 45-52.